

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

20 octombrie 2022*

„Trimitere preliminară – Combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale – Directiva 2011/7/UE – Articolul 12 alineatul (4) – Domeniul de aplicare în timp – Practică stabilită anterior datei de 16 martie 2013 care constă în a nu recupera dobânzile pentru întârzieri în efectuarea plăților și compensația pentru cheltuielile de recuperare – Practică aplicată comenzilor individuale efectuate începând cu această dată – Articolul 7 alineatele (2) și (3) – Clauze contractuale și practici vădit inechitabile – Renunțare liber consimțită”

În cauza C-406/21,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Korkein oikeus (Curtea Supremă, Finlanda), prin decizia din 1 iulie 2021, primită de Curte în aceeași zi, în procedura

A Oy

împotriva

B Ky,

Comunitatea moștenitorilor lui C,

Curtea (Camera a zecea),

compusă din domnul D. Gratsias, președinte de cameră, și domnii I. Jarukaitis și Z. Csehi (raportor), judecători,

avocat general: domnul A. M. Collins,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru A Oy, de K. Tenhovirta, asianajaja;
- pentru guvernul finlandez, de A. Laine, în calitate de agent;

* Limba de procedură: finlandeza.

– pentru Comisia Europeană, de G. Gattinara, T. Simonen și I. Söderlund, în calitate de agenți,
având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului
general

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 7 alineatele (2) și (3), precum și a articolului 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale (JO 2011, L 48, p. 1).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între A Oy, pe de o parte, și B Ky și Comunitatea moștenitorilor lui C, pe de altă parte, în legătură cu plata tardivă a 135 de facturi, ale căror date scadente erau cuprinse între 10 aprilie 2015 și 21 februarie 2018.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2011/7

- 3 Considerentele (12), (16) și (28) ale Directivei 2011/7 au următorul cuprins:
 - „(12) Întârzierea în efectuarea plăților constituie o încălcare a contractului care, în majoritatea statelor membre, a devenit atractivă din punct de vedere financiar pentru debitori, datorită dobânzilor mici sau inexistente aplicate pentru întârzierea în efectuarea plăților și/sau a procedurilor greoaie de acțiune. Pentru a inversa această tendință și pentru a descuraja întârzierile în efectuarea plăților, se impune o schimbare decisivă în direcția creării unei culturi a efectuării prompte a plăților, inclusiv aceea în care ar trebui să fie considerat, în toate situațiile, drept clauză sau practică contractuală inechitabilă orice caz de excludere a dreptului de a percepe dobânzi. Această schimbare ar trebui să includă, de asemenea, introducerea unor dispoziții specifice referitoare la termenele de plată și la despăgubirea creditorilor pentru cheltuielile suportate și, printre altele, dispoziții care să constate caracterul vădit inechitabil al excluderii dreptului la despăgubire pentru cheltuielile suportate în vederea recuperării fondurilor.
- [...]
- (16) Prezenta directivă nu ar trebui să creeze pentru creditorii obligația de a percepe dobândă pentru efectuarea cu întârziere a plăților. În cazul întârzierii în efectuarea plăților, prezenta directivă ar trebui să permită unui creditor să perceapă dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților fără a fi necesară o notificare prealabilă referitoare la neîndeplinirea obligațiilor contractuale sau o altă notificare similară care să reamintească debitorului obligația sa de a efectua plata.

[...]

(28) Prezenta directivă ar trebui să interzică abuzul în materie de libertate contractuală în dezavantajul creditorilor. Prin urmare, în cazul în care o clauză contractuală sau o practică referitoare la scadența sau la termenul de plată, rata dobânzii pentru întârzierea efectuării plăților sau compensația pentru costurile de recuperare nu este justificată pe baza termenelor acordate debitorului sau în cazul în care aceasta are drept scop principal furnizarea de active lichide debitorului, pe cheltuiala creditorului, aceasta poate fi considerată drept un astfel de abuz. [...]. În special, excluderea absolută a dreptului de a percepe dobânzi ar trebui să fie considerată întotdeauna drept vădit inechitabilă, în timp ce, în cazul excluderii dreptului la despăgubiri pentru cheltuielile de recuperare, ar trebui să se presupună că aceasta este vădit inechitabilă. Prezenta directivă nu ar trebui să aducă atingere dispozițiilor de drept intern privind modul în care contractele sunt încheiate sau valabilitatea clauzelor contractuale inechitabile față de debitor.”

4 Articolul 1 din această directivă, intitulat „Obiectul și domeniul de aplicare”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Prezenta directivă urmărește să combată întârzierea în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale, în vederea asigurării funcționării adecvate a pieței interne, promovând astfel competitivitatea întreprinderilor, în special cea a [întreprinderilor mici și mijlocii (IMM)].

(2) Prezenta directivă se aplică tuturor plăților efectuate ca remunerații pentru tranzacții comerciale.”

5 Potrivit articolului 2 din directiva menționată:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

1. «tranzacții comerciale» înseamnă tranzacții între întreprinderi sau între întreprinderi și autorități publice care conduc la furnizarea de bunuri sau prestarea de servicii contra cost;

[...]

4. «întârziere în efectuarea plăților» înseamnă neefectuarea plăților în termenul contractual sau legal de plată, atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) [...];

5. «dobândă pentru întârziere în efectuarea plăților» înseamnă dobândă legală pentru întârzierea în efectuarea plăților sau dobândă la o rată stabilită de comun acord între întreprinderi, în conformitate cu articolul 7;

6. «dobândă legală pentru întârzierea efectuării plăților» înseamnă dobândă simplă pentru întârzierea în efectuarea plăților într-un quantum care reprezintă valoarea ratei de referință, plus cel puțin opt puncte procentuale;”.

6 Articolul 3 din aceeași directivă, intitulat „Tranzacții între întreprinderi”, prevede la alineatul (1):

„Statele membre garantează că, în cadrul unor tranzacții comerciale între întreprinderi, creditorul este îndreptățit să perceapă dobândă pentru efectuarea cu întârziere a plăților, fără a fi necesară o notificare, în cazul în care sunt îndeplinite următoarele condiții:

(a) creditorul și-a îndeplinit obligațiile contractuale și legale și

(b) creditorul nu a primit suma datorată la scadență, cu excepția cazului în care debitorul nu este responsabil de întârziere.”

7 Articolul 4 din Directiva 2011/7 privește tranzacțiile dintre întreprinderi și autorități publice. Alineatul (3) al acestui articol prevede printre altele că statele membre garantează că, în tranzacțiile comerciale în care debitorul este o autoritate publică, termenul de plată nu depășește anumite termene prevăzute de acest alineat (3). Alineatul (4) al articolului menționat acordă statelor membre posibilitatea de a prelungi, în anumite împrejurări, termenele prevăzute la alineatul (3) menționat.

8 Articolul 6 din această directivă, intitulat „Compensația pentru costurile de recuperare”, prevede:

„(1) Statele membre se asigură că, atunci când dobânda pentru efectuarea cu întârziere a plăților în tranzacțiile comerciale devine exigibilă în conformitate cu articolul 3 sau 4, creditorul are dreptul de a obține de la debitor o sumă fixă de 40 [de euro], în calitate de despăgubire minimă.

(2) Statele membre se asigură că suma fixă menționată la alineatul (1) este exigibilă fără a fi necesară o notificare și reprezintă o despăgubire pentru cheltuielile de recuperare ale creditorului.

(3) În plus față de suma fixă menționată la alineatul (1), creditorul este îndreptățit să solicite o despăgubire rezonabilă de la debitor pentru orice cheltuieli de recuperare care depășesc suma fixă respectivă angajate din cauza efectuării cu întârziere a plăților de către debitor. [...]”

9 Articolul 7 din directiva menționată, intitulat „Practici și clauze contractuale inechitabile”, prevede la alineatele (1)-(3):

„(1) Statele membre garantează că o clauză contractuală sau o practică referitoare la data de plată sau la termenul de plată, rata dobânzii pentru efectuarea cu întârziere a plăților sau despăgubirea pentru cheltuielile de recuperare nu este aplicabilă sau generează dreptul de a cere despăgubiri, dacă este vădit inechitabilă pentru creditor.

Pentru a determina dacă o clauză contractuală sau o practică este vădit inechitabilă pentru creditor, în sensul primului paragraf, se ține cont de toate circumstanțele cazului, inclusiv de următoarele:

(a) toate abaterile grave de la practicile și uzanțele comerciale, contrare bunei-credințe și corectitudinii;

(b) natura produselor sau a serviciilor, precum și

(c) dacă debitorul are motive obiective de derogare de la rata dobânzii legale sau de la termenul de plată [...] sau de la suma fixă menționată la articolul 6 alineatul (1).

(2) În scopul aplicării alineatului (1), orice clauză contractuală sau practică ce exclude achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților este considerată ca fiind vădit inechitabilă.

(3) În scopul aplicării alineatului (1), orice clauză contractuală sau practică ce exclude compensarea cheltuielilor de recuperare așa cum se menționează la articolul 6 este considerată [a se citi «presumată»] ca fiind vădit inechitabilă.”

10 Articolul 12 din aceeași directivă, intitulat „Transpunere”, prevede:

„(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma articolelor 1-8 și articolului 10 până la 16 martie 2013. Statele membre comunică de îndată Comisiei [Europene] textele respectivelor acte.

[...]

(4) În transpunerea prezentei directive, statele membre decid dacă exclud contractele care au fost încheiate înainte de 16 martie 2013.”

11 Potrivit articolului 13 primul paragraf din Directiva 2011/7:

„[Directiva 2000/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 iunie 2000 privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale (JO 2000, L 200, p. 35, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 226)] se abrogă de la 16 martie 2013, fără a aduce atingere obligațiilor care revin statelor membre privind termenele de transpunere a directivei în legislația națională și de aplicare a acesteia. Cu toate acestea, directiva menționată continuă să se aplice contractelor încheiate înainte de data de la care prezenta directivă nu se mai aplică în temeiul articolului 12 alineatul (4).”

Dreptul finlandez

12 Directiva 2011/7 a fost transpusă în dreptul finlandez prin laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista (30/2013) [Legea privind condițiile de plată în contractele comerciale (30/2013)] din 18 ianuarie 2013 (denumită în continuare „Legea privind condițiile de plată”).

13 În temeiul articolului 1 alineatul (1) din Legea privind condițiile de plată, această lege se aplică plăților pe care o întreprindere sau o autoritate contractantă este obligată să le efectueze unei întreprinderi în schimbul livrării unui bun sau al prestării unui serviciu.

14 În temeiul articolului 1 alineatul (2) din legea menționată, dispozițiile acesteia în materie de clauze contractuale se aplică și practicilor contractuale.

15 În temeiul articolului 8 alineatul (1) din Legea privind condițiile de plată, o clauză contractuală care prevede că un creditor nu are dreptul la achitarea de dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților este lipsită de efect. În temeiul articolului 8 alineatul (3) din această lege, o clauză contractuală care prevede că un creditor nu are dreptul la o compensație pentru cheltuielile de recuperare, conform articolelor 10 și 10e din saatavien perinnästä annettu laki (513/1999) [Legea privind recuperarea creanțelor (513/1999)] din 1 septembrie 1999, în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Legea privind recuperarea creanțelor”), nu are efect, cu excepția cazului în care motive legitime justifică utilizarea acestei clauze.

- 16 Legea privind recuperarea creanțelor prevede o compensație forfetară. În temeiul articolului 10e din această lege, în caz de întârziere în efectuarea plăților, prevăzută la articolul 1 din Legea privind condițiile de plată, care dă creditorului dreptul la achitarea unor dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților, creditorul are dreptul ca debitorul să îi plătească o compensație forfetară pentru cheltuielile de recuperare în quantum de 40 de euro.
- 17 Articolul 11 alineatul 1 din Legea privind condițiile de plată prevede că aceasta intră în vigoare la 16 martie 2013. În temeiul alineatului 2 al acestui articol 11, un contract încheiat înainte de această dată de intrare în vigoare este guvernat de dispozițiile care erau în vigoare la data respectivă.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 18 Începând din luna aprilie a anului 2009, B, care desfășoară o activitate de comerț cu cărți, este clienta lui A și a achiziționat de la aceasta din urmă cărți și alte articole de librărie prin efectuarea unor comenzi individuale. A i-a livrat cărți lui B și i-a trimis o factură separată pentru fiecare comandă. Nu există un contract-cadru sau un alt acord scris între aceste părți pentru comanda și furnizarea mărfurilor în cauză. Modalitățile de plată a facturilor și de achitare a dobânzilor pentru întârzieri în efectuarea plăților nu au fost nici ele convenite separat, în scris, între părțile menționate.
- 19 Prin cererea introductivă depusă la 7 mai 2018, A a solicitat käräjäoikeus (Tribunalul de Primă Instanță, Finlanda) ca B și asociatul comandat al acesteia, C, să fie obligați să îi plătească dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților în valoare de 172,81 euro și, în temeiul articolului 10e din Legea privind recuperarea creanțelor, a compensațiilor forfetare pentru cheltuielile de recuperare în limita sumei totale de 5 400 de euro. În susținerea cererilor sale, A a arătat că B a plătit cu întârziere 135 de facturi a căror scadență era cuprinsă între 10 aprilie 2015 și 21 februarie 2018.
- 20 B și C s-au opus acestor cereri. Deși au recunoscut că plata celor 135 de facturi în cauză fusese efectuată cu întârzieri cuprinse între două zile și trei săptămâni după data scadenței lor, ei au indicat că toate aceste facturi fuseseră în cele din urmă achitate.
- 21 În această privință, B și C au invocat printre altele practica curentă în sectorul comerțului cu cărți și faptul că, în cei opt ani ai colaborării lor, A nu le solicitase niciodată achitarea unor dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților sau a unor compensații pentru cheltuielile de recuperare, deși B a achitat majoritatea facturilor emise de A după data scadenței lor. Aceștia au arătat că exista cel puțin un „acord tacit” între A și B potrivit căruia B putea achita facturile emise într-un termen rezonabil după data scadenței lor, fără să riște plata unor dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților. Astfel, între A și B ar fi existat de asemenea un acord în temeiul căruia A nu avea dreptul la compensația forfetară pentru cheltuielile de recuperare prevăzută la articolul 10e din Legea privind recuperarea creanțelor.
- 22 Käräjäoikeus (Tribunalul de Primă Instanță) a respins acțiunea introdusă de A.
- 23 În această privință, instanța menționată a arătat că problema determinantă era dacă A putea pretinde plata unor dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților. Aceasta a făcut trimitere la articolul 8 alineatul (1) din Legea privind condițiile de plată, în temeiul căruia o clauză

contractuală care prevede că un creditor nu are dreptul la plata unor dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților este lipsită de efect. Întrucât această dispoziție este imperativă, A și B nu puteau să fi convenit că A nu avea niciun drept la plata dobânzilor pentru întârzieri în efectuarea plăților.

- 24 Cu toate acestea, instanța menționată a considerat dovedită existența unei practici comerciale îndelungate între A și B, în temeiul căreia o factură putea fi achitată într-un termen rezonabil după data scadenței sale, fără să se plătească dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților. În opinia sa, această practică nu este contrară articolului 8 alineatul (1) din Legea privind condițiile de plată, astfel încât A nu ar avea dreptul la plata unor dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților și, prin urmare, nici la plata unei compensații forfetare pentru cheltuielile de recuperare.
- 25 Sesizată de A, hovioikeus (Curtea de Apel, Finlanda) a confirmat hotărârea pronunțată în primă instanță, considerând că practica urmată de A și B a devenit parte integrantă a acordului încheiat între acestea. În opinia sa, dispozițiile aplicabile nu se opuneau ca, în temeiul acestei practici, data la care dobânzile pentru întârzieri în efectuarea plăților începeau să curgă să fie diferită de data scadenței facturii respective. În sfârșit, aceasta a considerat că practica menționată nu era nici nerezonabilă sau abuzivă și, prin urmare, că aceasta din urmă nu era contrară reglementării imperative.
- 26 A a formulat recurs la Korkein oikeus (Curtea Supremă, Finlanda), care este instanța de trimitere.
- 27 În susținerea recursului, A arată în esență că, ținând seama de caracterul imperativ al reglementării aplicabile, ea și B nu aveau dreptul să încheie acorduri, tacite sau în orice altă formă, privind achitarea de dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților, cu încălcarea drepturilor creditorului în cauză.
- 28 În plus, în ceea ce privește dispozițiile articolului 11 alineatele 1 și 2 din Legea privind condițiile de plată, A susține că fiecare comandă individuală constituie un contract și că, în speță, nu este vorba despre un acord de lungă durată sau despre o practică născută înainte de data intrării în vigoare a acestei legi.
- 29 B și comunitatea moștenitorilor lui C consideră, în schimb, că printr-o clauză contractuală sau printr-o practică este posibil să se deroge de la data la care încep să curgă dobânzile pentru întârzieri în efectuarea plăților.
- 30 Instanța de trimitere consideră că jurisprudența Curții, în special Hotărârea din 1 iunie 2017, Zarski (C-330/16, EU:C:2017:418), nu oferă un răspuns clar în ceea ce privește domeniul de aplicare al expresiei „contractele care au fost încheiate înainte de 16 martie 2013”, care figurează la articolul 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7, în ipoteza în care practica urmată de părțile în cauză și referitoare la achitarea de dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților este considerată că a început înainte de această dată, dar în care fiecare comandă individuală, pe baza căreia au fost solicitate dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților și o compensație pentru cheltuielile de recuperare, a fost efectuată ulterior acestei date. De asemenea, nici reglementarea aplicabilă, nici această jurisprudență nu ar indica în mod clar dacă practica părților respective prin care creditorul nu a solicitat penalități de întârziere pentru întârzieri scurte în efectuarea plăților poate fi considerată o clauză contractuală sau o practică vădit inechitabilă.
- 31 Instanța de trimitere arată în această privință că, atunci când Directiva 2011/7 a fost transpusă în dreptul finlandez, legiuitorul național a făcut uz de posibilitatea prevăzută la articolul 12 alineatul (4) din această directivă.

- 32 În plus, astfel cum s-a statuat în primă instanță și în apel, practica contractuală, care a continuat fără întrerupere începând din anul 2009 între A și B, în temeiul căreia o întârziere la plata facturilor de până la o lună nu determină penalități de întârziere, a devenit, în temeiul dreptului național, parte integrantă a acordurilor încheiate între acestea.
- 33 Cu toate acestea, având în vedere jurisprudența Curții, nu ar reieși cu claritate dacă o astfel de practică, presupunând că a devenit obligatorie pentru aceste părți anterior datei de 16 martie 2013, precum și toate comenzile individuale efectuate între părțile menționate ulterior acestei date trebuie să fie considerate un contract încheiat înainte de 16 martie 2013, în sensul articolului 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7, astfel încât ansamblul acestora să fie exclus din domeniul de aplicare al Directivei 2011/7.
- 34 În ipoteza în care Directiva 2011/7 ar fi aplicabilă comenzilor efectuate după data de 16 martie 2013, chiar dacă practica în cauză era stabilită înainte de această dată, instanța de trimitere se întreabă dacă această practică constituie o clauză contractuală sau o practică ce exclude, pe de o parte, achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților, în sensul articolului 7 alineatul (2) din Directiva 2011/7, și, pe de altă parte, compensația pentru cheltuielile de recuperare, în sensul articolului 7 alineatul (3) din această directivă, și dacă, în consecință, practica menționată ar trebui să fie „considerată ca fiind vădit inechitabilă”, în sensul celei dintâi dintre aceste dispoziții, și, respectiv, „presumată ca fiind vădit inechitabilă”, în sensul celei de a doua dintre acestea.
- 35 Potrivit instanței de trimitere, renunțarea la dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și la compensația pentru cheltuielile de recuperare aferentă se bazează în speță pe practica prin care creditorul în cauză a acceptat să nu recupereze aceste dobânzi, pentru întârzierile de scurtă durată în efectuarea plăților, cu alte cuvinte cu o durată mai mică de o lună, în schimbul plății creanței principale. Or, jurisprudența Curții nu ar permite să se răspundă la întrebarea dacă o astfel de practică poate fi obligatorie pentru acest creditor fără ca Directiva 2011/7 să i se opună.
- 36 În această privință, instanța de trimitere ridică în esență problema aplicabilității concluziilor care decurg din Hotărârea din 16 februarie 2017, IOS Finance EFC (C-555/14, EU:C:2017:121), și din Hotărârea din 28 ianuarie 2020, Comisia/Italia (Directiva privind combaterea întârzierii efectuării plăților) (C-122/18, EU:C:2020:41), pentru motivul că, în cauzele în care s-au pronunțat aceste hotărâri, întârzierile în efectuarea plăților erau imputabile unor autorități publice, în timp ce, în litigiul principal, aceste întârzieri sunt imputabile unei entități de drept privat.
- 37 În aceste condiții, Korkein oikeus (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7 trebuie interpretat în sensul că statele membre pot exclude din domeniul de aplicare al acestei directive o practică contractuală referitoare la [achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților și la compensația pentru cheltuielile de recuperare] care a fost stabilită între părți anterior datei de 16 martie 2013 cu ocazia unor comenzi individuale, chiar și atunci când comenzile individuale pentru care sunt aplicate aceste penalități de întârziere au fost efectuate ulterior acestei date?

- 2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, articolul 7 alineatele (2) și (3) din Directiva 2011/7 trebuie interpretat în sensul că practica contractuală descrisă la prima întrebare trebuie considerată o clauză contractuală sau o practică ce exclude achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților sau a compensației pentru cheltuielile de recuperare?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 38 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7 trebuie interpretat în sensul că statele membre pot exclude din domeniul de aplicare al acestei directive o practică contractuală referitoare la achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților și a compensației pentru cheltuielile de recuperare atunci când această practică a fost stabilită între părțile în cauză înainte de 16 martie 2013, dar comenzile individuale, pe baza cărora se solicită dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților și astfel de compensații, au fost efectuate începând de la această dată.
- 39 Articolul 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7 permite statelor membre să decidă, cu ocazia transpunerii acestei directive, dacă exclud din domeniul de aplicare al acesteia „contractele care au fost încheiate înainte de 16 martie 2013”.
- 40 Or, Curtea a subliniat deja că această dispoziție trebuia să primească, în întreaga Uniune Europeană, o interpretare autonomă și uniformă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iunie 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, punctele 25 și 26).
- 41 În plus, ea a arătat deja, pe de o parte, că examinarea modului de redactare a acesteia conducea la a considera că, prin utilizarea expresiei „contracte care au fost încheiate”, legiuitorul Uniunii a înțeles să permită statelor membre să excludă din domeniul de aplicare al Directivei 2011/7 raporturile contractuale încheiate înainte de 16 martie 2013, în întregime, inclusiv efectele care decurg din raporturile contractuale menționate și care se materializează după această dată (Hotărârea din 1 iunie 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, punctele 25, 26 și 29).
- 42 Pe de altă parte, Curtea a constatat că această interpretare era confirmată de contextul dispoziției vizate și, mai precis, de domeniul de aplicare al articolului 13 din Directiva 2011/7, care abrogă Directiva 2000/35 de la 16 martie 2013, prevăzând în același timp că această directivă rămâne aplicabilă în ceea ce privește contractele încheiate înainte de această dată și cărora nu li se aplică Directiva 2011/7, în temeiul articolului 12 alineatul (4) din aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iunie 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, punctele 30 și 31).
- 43 Curtea a dedus din aceste elemente că, atunci când un stat membru a făcut uz de posibilitatea care îi este recunoscută la articolul 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7, contractele care au fost încheiate înainte de 16 martie 2013 rămân, sub rezerva exercitării posibilității oferite de articolul 6 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2000/35, în ceea ce privește contractele încheiate anterior datei de 8 august 2002, guvernate de această din urmă directivă, inclusiv în ceea ce privește efectele lor viitoare. Prin urmare, litigiile referitoare la plăți datorate după 16 martie 2013 nu pot intra sub incidența dispozițiilor Directivei 2011/7 atunci când contractul în temeiul căruia trebuie onorate plățile respective a fost încheiat înainte de această dată și când

statul membru în cauză a făcut uz de posibilitatea prevăzută la articolul 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iunie 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, punctele 32 și 33).

- 44 Curtea a declarat astfel că articolul 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7 trebuie interpretat în sensul că statele membre pot exclude din domeniul de aplicare al acestei directive întârzierile în efectuarea plăților în executarea unui contract încheiat înainte de 16 martie 2013 chiar și atunci când întârzierile respective intervin ulterior acestei date (Hotărârea din 1 iunie 2017, Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, punctul 34).
- 45 Din cele de mai sus rezultă că elementul determinant pentru a aprecia dacă o practică contractuală precum cea în discuție în litigiul principal poate, în temeiul articolului 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7, să nu intre sub incidența prevederilor acestei directive constă în data încheierii contractului în temeiul căruia plățile trebuie să fie onorate.
- 46 Trebuie să se constate însă că, potrivit ultimei teze a considerentului (28) al directivei menționate, aceasta din urmă nu ar trebui să aducă atingere printre altele dispozițiilor de drept intern privind modul în care contractele sunt încheiate. În consecință, dreptul național aplicabil este cel în conformitate cu care instanța națională va trebui să determine dacă împrejurările supuse aprecierii sale au condus la încheierea unui contract și, dacă este cazul, data acestei încheieri.
- 47 În speță, instanța de trimitere arată că, în temeiul dreptului național, practica în cauză, urmată fără întrerupere din anul 2009, a devenit „parte integrantă” a relației contractuale dintre A și B. În plus, din decizia de trimitere reiese că această practică ar fi devenit obligatorie pentru părțile respective anterior datei de 16 martie 2013 și, prin urmare, ar constitui o relație contractuală încheiată anterior acestei date, aspect a cărui verificare este însă de competența instanței menționate.
- 48 Prin urmare, rămâne ca această instanță să determine dacă, în conformitate cu dreptul național aplicabil, trebuie să se considere că un nou contract a fost încheiat de fiecare dată când o comandă individuală de mărfuri i-a fost adresată de B lui A, astfel încât, dacă acest contract a fost încheiat după data de 16 martie 2013, atunci el nu poate rămâne în afara domeniului de aplicare al Directivei 2011/7 în temeiul articolului 12 alineatul (4) din aceasta. În schimb, dacă instanța de trimitere constată că astfel de comenzi individuale nu constituie contracte autonome, ci executarea unui contract încheiat înainte de 16 martie 2013, acest ansamblu contractual nu intră în domeniul de aplicare al directivei menționate, din moment ce Republica Finlanda a utilizat posibilitatea prevăzută de această dispoziție.
- 49 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar ca la prima întrebare să se răspundă că articolul 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7 trebuie interpretat în sensul că statele membre pot exclude din domeniul de aplicare al acestei directive o practică contractuală referitoare la achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților și a compensației pentru cheltuielile de recuperare, dacă, în temeiul dreptului național aplicabil, aceasta constituie un contract încheiat înainte de 16 martie 2013. Comenzile individuale pe baza cărora se solicită dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților și astfel de compensații, care au fost efectuate începând cu această dată, pot fi excluse din domeniul de aplicare al Directivei 2011/7, cu condiția ca ele să nu constituie, în temeiul dreptului național aplicabil, decât executarea unui contract încheiat anterior datei de 16 martie 2013. În schimb, dacă, în temeiul acestui drept, comenzile individuale respective constituie contracte autonome încheiate începând cu data menționată, ele nu pot fi excluse din domeniul de aplicare al acestei directive.

Cu privire la cea de a doua întrebare

- 50 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească, în ipoteza în care Directiva 2011/7 este aplicabilă litigiului principal, dacă articolul 7 alineatele (2) și (3) din aceasta trebuie interpretat în sensul că se opune unei practici în temeiul căreia, pentru întârzieri în efectuarea plăților mai mici de o lună, creditorul nu recuperează dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și nici compensația pentru cheltuielile de recuperare, în schimbul plății cuantumului principal al creanțelor exigibile.
- 51 Conform articolului 1 alineatul (1) din Directiva 2011/7, obiectivul acesteia este de a combate întârzierea în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale, această întârziere constituind, potrivit considerentului (12) al acestei directive, o încălcare a contractului care a devenit atractivă din punct de vedere financiar pentru debitori, datorită printre altele dobânzilor mici sau inexistente aplicate pentru întârzierea în efectuarea plăților (Hotărârea din 16 februarie 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, punctul 24).
- 52 Pentru a atinge acest obiectiv, Directiva 2011/7 nu efectuează însă o armonizare completă a ansamblului normelor privind întârzierile în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale (Hotărârea din 16 februarie 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, punctul 25 și jurisprudența citată).
- 53 Astfel, asemenea Directivei 2000/35, Directiva 2011/7 nu enunță decât anumite reguli în materie, printre care figurează cele referitoare la dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și la compensația pentru cheltuielile de recuperare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 februarie 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, punctul 26).
- 54 În această privință, statele membre trebuie, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) și cu articolul 6 din Directiva 2011/7, să se asigure că, în tranzacțiile comerciale dintre întreprinderi, un creditor care și-a îndeplinit obligațiile și care nu a primit suma datorată la scadență are dreptul să perceapă dobândă pentru efectuarea cu întârziere a plăților, fără a fi necesară o notificare, precum și să obțină compensația pentru cheltuielile de recuperare suportate, cu excepția cazului în care debitorul în cauză nu este răspunzător pentru o astfel de întârziere a plății.
- 55 În acest scop, articolul 7 alineatul (1) din această directivă impune statelor membre să prevadă că o clauză contractuală sau o practică referitoare în special la termenul de plată, la rata dobânzii pentru efectuarea cu întârziere a plăților sau la compensația pentru cheltuielile de recuperare nu este aplicabilă sau generează dreptul la o cale de atac pentru repararea prejudiciului, dacă este vădit inechitabilă pentru creditor. În plus, în scopul aplicării acestui alineat (1), articolul 7 menționat prevede, pe de o parte, la alineatul (2), că orice clauză contractuală sau practică ce exclude achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților este considerată ca fiind vădit inechitabilă și, pe de altă parte, la alineatul (3), că orice clauză contractuală sau practică care exclude compensarea cheltuielilor de recuperare așa cum se menționează la articolul 6 din aceasta este prezumată ca fiind vădit inechitabilă.
- 56 Din aceste dispoziții reiese însă că ele se limitează la a garanta că împrejurările prevăzute printre altele la articolul 3 alineatul (1) și la articolul 6 din Directiva 2011/7 îi conferă creditorului dreptul de a solicita dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și compensația pentru cheltuielile de recuperare. Astfel cum rezultă din considerentul (28) al acestei directive, imposibilitatea de a exclude un asemenea drept pe cale contractuală urmărește să împiedice abuzul în materie de

libertate contractuală în dezavantajul creditorului, care nu poate să renunțe la acest drept la data încheierii contractului în cauză (a se vedea prin analogie Hotărârea din 16 februarie 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, punctul 29).

- 57 Altfel spus, obiectivul articolului 7 alineatele (2) și (3) din Directiva 2022/7 este de a se evita ca renunțarea de către un creditor la dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților sau la compensația pentru cheltuielile de recuperare să intervină încă de la încheierea contractului, cu alte cuvinte atunci când libertatea contractuală a creditorului este exercitată și există un risc ca debitorul să abuzeze de această libertate în dezavantajul creditorului (Hotărârea din 16 februarie 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, punctul 30).
- 58 În schimb, atunci când sunt întrunite condițiile prevăzute de Directiva 2011/7, iar dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților, precum și compensația pentru cheltuielile de recuperare sunt exigibile, un creditor trebuie să rămână liber, ținând cont de libertatea sa contractuală, să renunțe la plata sumelor datorate cu titlu de dobânzi de întârziere și de compensație, printre altele în schimbul plății imediate a datoriei principale. Acest aspect este confirmat, pe de altă parte, în considerentul (16) al directivei menționate, care precizează că nu ar trebui să se creeze obligația pentru un creditor de a cere achitarea de dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților (Hotărârea din 16 februarie 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, punctele 31 și 32).
- 59 În consecință, din Directiva 2011/7 nu reiese că aceasta se opune ca un creditor să renunțe în mod liber la dreptul de a solicita achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților, precum și compensația pentru cheltuielile de recuperare. Cu toate acestea, o asemenea renunțare este supusă condiției ca ea să fi fost consimțită într-un mod efectiv liber, astfel încât ea nu trebuie să constituie un abuz cu privire la libertatea contractuală a creditorului care ar fi imputabil debitorului (Hotărârea din 16 februarie 2017, IOS Finance EFC, C-555/14, EU:C:2017:121, punctele 33 și 34).
- 60 În această privință, ținând seama de îndoielile exprimate de instanța de trimitere, mai trebuie adăugat, pe de o parte, că concluziile desprinse din jurisprudența amintită la punctele 56-59 din prezenta hotărâre sunt într-adevăr aplicabile unor împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal. Deși cauza care a condus la această jurisprudență privea, desigur, tranzacții între întreprinderi și autorități publice, în timp ce în litigiul principal sunt în discuție tranzacții între întreprinderi, trebuie totuși să se constate că aceste concluzii se referă la domeniul de aplicare al articolului 7 alineatele (2) și (3) din Directiva 2011/7 și că, în ceea ce privește calificările pe care le prevăd, aceste dispoziții nu disting în funcție de tipul de tranzacție comercială vizat. Pe de altă parte, în ceea ce privește cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 28 ianuarie 2020, Comisia/Italia (Directiva combaterea întârzierii în efectuarea plăților) (C-122/18, EU:C:2020:41), este suficient să se constate că aceasta privea dispozițiile articolului 4 alineatele (3) și (4) din această directivă, care nu sunt în discuție în cauza principală.
- 61 În speță, din decizia de trimitere nu reiese dacă, prin practica în discuție în cauza principală, creditorul a renunțat în mod liber la dreptul său de a solicita dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților, precum și compensația pentru cheltuielile de recuperare, în sensul jurisprudenței amintite la punctele 57-59 din prezenta hotărâre. Revine, prin urmare, instanței de trimitere, singura competentă să aprecieze faptele, sarcina de a stabili dacă se poate considera că, prin practica sa care constă în nerecuperarea sumelor corespunzătoare acestor dobânzi și acestei compensații, creditorul a consimțit în mod liber să renunțe la achitarea sumelor datorate care

constau în aceste dobânzi și în această compensație, înțelegându-se că un astfel de consimțământ nu poate fi exprimat la momentul încheierii contractului în temeiul căruia erau datorate plățile în cauză.

- 62 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar ca la a doua întrebare să se răspundă că articolul 7 alineatele (2) și (3) din Directiva 2011/7 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei practici în temeiul căreia, pentru întârzieri în efectuarea plăților mai mici de o lună, creditorul nu recuperează dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și nici compensația pentru cheltuielile de recuperare, în schimbul plății cuantumului principal al creanțelor exigibile, cu condiția ca, acționând astfel, creditorul să fi consimțit în mod liber să renunțe la plata sumelor datorate corespunzătoare acestor dobânzi și acestei compensații.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 63 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară:

- 1) Articolul 12 alineatul (4) din Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale**

trebuie interpretat în sensul că:

Statele membre pot exclude din domeniul de aplicare al acestei directive o practică contractuală referitoare la achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților și a compensației pentru cheltuielile de recuperare, dacă, în temeiul dreptului național aplicabil, aceasta constituie un contract încheiat înainte de 16 martie 2013. Comenzile individuale pe baza cărora se solicită dobânzi pentru întârzieri în efectuarea plăților și astfel de compensații, care au fost efectuate începând cu această dată, pot fi excluse din domeniul de aplicare al Directivei 2011/7, cu condiția ca ele să nu constituie, în temeiul dreptului național aplicabil, decât executarea unui contract încheiat anterior datei de 16 martie 2013. În schimb, dacă, în temeiul acestui drept, comenzile individuale respective constituie contracte autonome încheiate începând cu data menționată, ele nu pot fi excluse din domeniul de aplicare al acestei directive.

- 2) Articolul 7 alineatele (2) și (3) din Directiva 2011/7**

trebuie interpretat în sensul că:

nu se opune unei practici în temeiul căreia, pentru întârzieri în efectuarea plăților mai mici de o lună, creditorul nu recuperează dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și nici compensația pentru cheltuielile de recuperare, în schimbul plății cuantumului principal al creanțelor exigibile, cu condiția ca, acționând astfel, creditorul să fi consimțit în mod liber să renunțe la plata sumelor datorate corespunzătoare acestor dobânzi și acestei compensații.

Semnături